

Заросило А.П.,
старший викладач кафедри обліку в кредитних
і бюджетних установах та економічного аналізу,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ДОХОДІВ і ВИТРАТ РОЗПОРЯДНИКІВ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Реформування бюджетного обліку, його нормативно-законодавчої бази обумовило необхідність систематизації та удосконалення методів аналізу ефективного використання бюджетних ресурсів. Суб'єкти державного сектору задовольняють соціальні, культурні та інші потреби суспільства шляхом фінансування їх діяльності за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів. Складність проведення аналізу діяльності бюджетних установ полягає у відсутності загальної методики аналізу, у різноспрямованості та особливостях діяльності окремих установ, обсягом наданих послуг, недосконалості законодавчої бази України та недоступності статистичних даних. Ефективність управлінських рішень досягається лише при чіткому плануванні, раціональній організації бухгалтерського обліку, оперативному контролю та здійсненні аналізу доходів і витрат, що забезпечить цільове та ефективне використання бюджетних коштів.

Аналіз доходів і витрат передбачає: аналіз джерел фінансування бюджетних установ; оцінку дефіциту або профіциту та факторів, що його викликали; характеристику та систематизацію показників звіту про фінансові результати, визначення структурних зрушень; аналіз результатів використання кошторису доходів і витрат бюджетних установ.

Згідно НПСБОДС 124 «Доходи» [1] та 135 «Витрати» [2], доходи та витрати поділяються на обмінні та необмінні операції. Основним фінансовим документом для проведення аналізу є статті Звіту про фінансові результати (форма № 2-дс), у якому відображаються операції зі збільшення або зменшення доходів та/або витрат суб'єкта державного сектору та бюджету за звітний період. Цей звіт містить інформації про доходи від обмінних операцій: бюджетні асигнування, доходи від надання послуг (виконання робіт), доходи від продажу активів, фінансові доходи, інші доходи від обмінних операцій; витрати за обмінними операціями: витрати на виконання бюджетних програм, витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт), витрати з продажу активів, фінансові витрати, інші витрати за обмінними операціями; доходи та витрати від необмінних операцій. Порядок заповнення статей доходів і витрат регулює Порядок заповнення форм фінансової звітності в державному секторі від 28.02.2017 № 307 [3].

Згідно з Бюджетним кодексом України доходи та витрати формуються у загальному фонді та спеціальному фонді. Основним фінансовим документом для проведення аналізу є кошторис, який визначає обсяг і спрямування коштів

для виконання функцій і досягнення цілей, визначених на бюджетний період відповідно до бюджетних призначень.

Основним етапом аналізу є вивчення динаміки і структури доходів і витрат. Слід зазначити, що аналіз структури доходів і витрат може бути кількісним і якісним. При кількісному аналізі визначаються основні напрямки доходів і витрат, при якісному – питома вага кожного напрямку, за яким можна встановити їх значення в загальних доходах (витратах). Завданням структурного аналізу є виявлення основних джерел надходження або витрачання бюджетних коштів з метою оцінки ефективності їх використання.

Після проведення аналізу доходів і витрат бюджетних установ за укрупненими статтями детальніше вивчається структура доходів або витрат, що формують статтю, яка займає найбільшу питому вагу в їх загальному обсязі. Предметом поглибленого аналізу повинен бути однаковий проміжок часу, місяць, квартал або рік, із вивченням тенденцій всередині періоду, що аналізується.

Для аналізу динаміки доходів і витрат визначається приріст значень показників відносно минулого періоду та відносно плану. З метою з'ясування статей доходів і витрат, які найбільше впливають на зміну їх обсягів, необхідно визначити ступінь впливу окремої статті на зміну загального обсягу. При цьому, необхідно не тільки виявити факт і розмір відхилення від плану або минулого періоду, а й встановити його причини. Тому важливим інструментом аналізу динаміки показників доходів і витрат є проведення факторного аналізу змін за кожною статтею доходів і витрат. Це дозволить виявити ступінь впливу кожного фактора на результативний показник і пояснити існуючі тенденції. Суму негативних впливів конкретних факторів враховують як резерв можливого збільшення або зменшення результативного показника. Основними методами, що використовуються для розрахунку величини впливу, є методи елімінування.

Також ефективним інструментом аналізу доходів і витрат є коефіцієнтний аналіз. Коефіцієнти дозволяють визначити ефективність використання бюджетних коштів шляхом співвідношення доходів і витрат як по загальному фонду та спеціальному фонду, так і по діяльності в цілому.

Отже, розробка методично-понятійного апарату аналізу доходів і витрат розпорядників бюджетних коштів дозволить оцінити ефективність використання бюджетних ресурсів з метою їх мінімізації та формування відповідних резервних фондів для розвитку їх діяльності.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи» від 24.12.2010 № 1629. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати» від 18.05.2012 № 568. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0903-12>.
3. Порядок заповнення форм фінансової звітності в державному секторі від 28.02.2017 р. № 307 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу до документу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0384-17>.